

KATARZYNA ZIMNOCH

Zakład Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa
Uniwersytetu w Białymstoku
e-mail: k.zimnoch@uwb.edu.pl

BIBLIOTEKA STACJI NAUKOWEJ POLSKIEJ AKADEMII NAUK W WIEDNIU

Dr Katarzyna Zimnoch, adiunkt w Zakładzie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie w Białymstoku. Jest absolwentką historii oraz informacji naukowej i bibliotekoznawstwa. Interesuje się historią książki i bibliotek, szczególnie na Podlasiu. Opublikowała na ten temat kilkanaście artykułów, m.in.: *Książka na pograniczu Korony i Litwy w epoce nowożytnej. Rekonesans badawczy; Księgozbiory parafialne w Zabłudowie; Biblioteka dominikańska w Choroszczu w XVII w.; Znaki proveniencyjne na starych drukach supaskich; Druki bazylianów – lokalizacja w zasobach bibliotek białostockich i metoda proveniencji; The influence of ICT facilities on accessibility of historical sources and knowledge on cultural heritage (on the basis of historical sources on the multicultural borderland of The Kingdom of Poland and Grand Duchy of Lithuania).*

SŁOWA KLUCZOWE: Polskie biblioteki naukowe za granicą. Biblioteka Stacji Naukowej PAN w Wiedniu.; Księgozbiór Ottona Forst-Battaglii. Wiedeń – Biblioteka polska.

ABSTRAKT: Teza/cel artykułu – Głównym celem artykułu było przedstawienie księgozbioru i działalności Biblioteki Stacji Naukowej PAN w Wiedniu. Starano się ukazać specyfikę księgozbioru oraz rolę polskiej biblioteki naukowej za granicą jako placówki popularyzującej naukę, historię i kulturę polską w Austrii, a jednocześnie nastawionej na kontakty środowiska naukowego polskiego i austriackiego. Placówka funkcjonuje od 1991 r. w ramach sieci bibliotek Polskiej Akademii Nauk. **Metody badań** – Księgozbiór i działalność Biblioteki poznano z autopsji podczas stażu naukowego w 2012 r. **Wyniki i wnioski** – Przeanalizowano księgozbiór Biblioteki, w tym, подарowany Stacji, zbiór Ottona Forst-Battaglii (1889-1965), wybitnego wiedeńskiego historyka i polonisty, zwracając uwagę na dokumenty dotyczące historii, kultury i literatury polskiej oraz stosunków polsko-austriackich. Opisano różne formy działalności Biblioteki (konferencje, sympozja, wystawy, projekty badawcze). Przedstawiono też działalność naukową i popularyzatorską Stacji Naukowej PAN w Wiedniu oraz jej wydawnictwa (serie wydawnicze i wydawnictwa ciągłe).

Biblioteka Stacji Naukowej Polskiej Akademii Nauk w Wiedniu jest jedną z zagranicznych placówek wchodzących w skład sieci bibliotek PAN¹. Głównym jej zadaniem jest wspieranie działalności Stacji, przede wszystkim w prezentowaniu i promocji nauki polskiej w Austrii, rozwijaniu i inicjowaniu różnych form współpracy między polskimi i austriackimi instytucjami naukowymi, realizacji projektów badawczych, a także pomoc austriackim badaczom interesującym się Polską oraz polskim naukowcom przebywającym w Austrii. Biblioteka ma, jak informuje na stronie internetowej, stanowić „centrum informacji naukowej [w Wiedniu] dla wszystkich osób zainteresowanych historią i kulturą Polski”². Biblioteka i Stacja znajdują się w III dzielnicy Wiednia, niedaleko centrum miasta, w okazałym gmachu, który na początku XX w. został zakupiony przez Polonię wiedeńską. W tym budynku mieszczą się także organizacje i stowarzyszenia polonijne³. Oficjalne otwarcie Stacji nastąpiło w 1991 r., a pierwszym jej dyrektorem został prof. Waław Sakwa, następnie byli nimi: Leszek Kasprzak, Roman Taborski, Jerzy Jerschina, Franciszek Gruzca i Marian A. Herman, a od 2007 r. funkcję tę pełni prof. Bogusław Dybaś.

Stacja wydaje kilka serii naukowych, które są odzwierciedleniem badań i inicjatyw naukowych podejmowanych przez placówkę. Ważnym wydawnictwem jest „Rocznik Stacji Naukowej Polskiej Akademii Nauk” („Jahrbuch des Wissenschaftlichen Zentrums der Polnischen Akademie der Wissenschaften”) ukazujący się od 2007 r. Publikowane są w nim wybrane wykłady wygłoszone w Stacji, dotyczące m.in. kultury i historii stosunków polsko-austriackich, II wojny światowej, literatury, lingwistyki, wybitnych postaci (np. Mikołaja Kopernika), a także nauk przyrodniczych. Ponadto zamieszczane są materiały związane z realizowanymi projektami, m.in.: „Polonika w archiwach austriackich”, „Integracja polityczna Polaków w Austrii”, „Narodowe edycje austriackich map wojskowych józefińskich i franciszkańskich z XVIII i XIX w. krajów byłej monarchii habsburskiej”. Cenne są także okresowe sprawozdania z działalności Stacji, które dokumentują aktywność naukową placówki. W serii „Symposia i Seminaria Stacji Naukowej PAN w Wiedniu” („Symposien und Seminare am Wissenschaftlichen Zentrum der PAN in Wien”) wydawanej od 2002 r. publikowane są materiały z konferencji organizowanych przez Stację.

¹ Ważną rolę w rozwoju i popularyzacji nauki polskiej za granicą odgrywają Stacje Naukowe Polskiej Akademii Nauk, przy których działają biblioteki. Są to placówki w Rzymie, Paryżu, Wiedniu, Berlinie (Centrum Badań Historycznych), Moskwie i Brukseli. O bibliotekach w Rzymie i Paryżu powstało już wiele prac, niedawno opisano księgozbiór CBH w Berlinie. Biblioteka Stacji Naukowej PAN w Wiedniu opisywana była tylko w szerszych kompendiach o bibliotekach zagranicznych, gdzie dominują informacje statystyczne. Zob. m.in. B. Sordylowa: Biblioteki Polskiej Akademii Nauk. *Przegląd Biblioteczny* 2003, z. 3, s. 137-146; A. Szabat: Biblioteka Stacji Naukowej PAN w Rzymie. *Przegląd Biblioteczny* 1998, z. 2-3, s. 175-190; K. Zaboklicki: Księgozbiór Stacji Naukowej PAN w Rzymie. *Przegląd Biblioteczny* 1994, z. 1/2, s. 109-111; B. Biliński: 50-lecie Stacji Naukowej PAN w Rzymie (1927-1977). *Nauka Polska* 1978, nr 11-12, s. 79-90; A. Kruszyńska: Biblioteka i Stacja Polskiej Akademii Nauk w Rzymie. Historia i stan obecny. *Bibliotekarz* 2010, nr 6, s. 18-20; A. Marszałek, J. Marszałek-Kawa: Polska Stacja Naukowa w Paryżu (1893-1993). W: *Wokół historii i polityki*. Toruń: Wydaw. Adam Marszałek 2004, s. 525-533; A. Nosek, K. Zimnoch: Biblioteka Centrum Badań Historycznych w Berlinie. *Bibliotekarz Podlaski* 2011/2012, nr 23/24, s. 174-182.

² Informacja dostępna w World Wide Web: <<http://www.wiennapan.org/index.php>>.

³ W 1908 r. Polskie Towarzystwo Szkoły Ludowej, dzięki wsparciu finansowemu Heleny Ziemiałkowskiej, wdowie po Florianie, wybitnym polskim prawniku i działaczu niepodległościowym, zakupiło kamienicę przy ul. Boerhaavegasse 25. Obecnie mieści się tam Stacja Naukowa PAN w Wiedniu oraz organizacje i stowarzyszenia polonijne, m.in.: Związek Polaków w Austrii „Strzecha” oraz Wspólnota Polskich Organizacji w Austrii „Forum Polonii”. Zob. m.in.: R. Taborski (1992, s. 64).

Poszczególne konferencje poświęcone były zagadnieniom literaturoznawczym, wybitnym postaciom ściśle związanym z kulturą Polski i Austrii, zagadnieniom z historii Polski. Od 2001 r. ukazuje się seria „Conference Proceedings and Monographs”, w której publikowane są materiały z konferencji i sympozjów, przede wszystkim z zakresu nauk przyrodniczych. Odbywały się one z udziałem badaczy polskich i austriackich.

W latach 1995-1997 ukazywała się seria „Konferencje Stacji Naukowej PAN” („Konferenzen des Wissenschaftlichen Zentrums der Polnischen Akademie der Wissenschaften in Wien”), w ramach której wydano 5 tomów, poświęconych m.in. Ottonowi Forst-Battaglii, Stanisławowi Wyspiańskiemu i Henrykowi Sienkiewiczowi, polsko-austriackim tradycjom parlamentarnym oraz dziejom II wojny światowej, w tym skutkom istnienia obozów koncentracyjnych. Natomiast w ramach serii „Biblioteka Stacji Naukowej PAN” („Bibliothek des Wissenschaftlichen Zentrums der Polnischen Akademie der Wissenschaften in Wien”) ukazały się m.in. pozycje poświęcone Adamowi Mickiewiczowi i Adamowi Zielińskiemu. Staraniem Stacji przygotowano także katalog wystawy „Viribus Unitis? Polnische Parlamentarier in der Habsburgermonarchie 1848-1918”. Ponadto Stacja wydaje publikacje we współpracy z innymi instytucjami (m.in. „Acta Austro-Polonica” z Muzeum Wojskowym w Wiedniu).

Tematyka prac powstających w Stacji Naukowej w dużej mierze uwarunkowana jest zainteresowaniami badawczymi jej pracowników. Publikacje te są też odzwierciedleniem potrzeb środowiska naukowego polskiego i austriackiego oraz służą rozpowszechnianiu wyników najnowszych badań. Autorami tekstów są badacze z Polski i Austrii.

KSIĘGOZBIÓR BIBLIOTEKI

Księgozbiór Biblioteki był gromadzony od rozpoczęcia działalności Stacji Naukowej PAN⁴. Na początku był to księgozbiór podręczny i liczył ok. 650 pozycji w 900 wol. (Bieńkowska et al., 2009, s. 91-92; Warchoń-Schlottmann, 2007, s. 108). Obecnie Biblioteka jest w fazie intensywnej rozbudowy, jej księgozbiór liczy około 10 tys. wol.⁵ Dokumenty biblioteczne wzbogaciły się znacznie po darze Jakuba Forst-Battaglii, który przekazał Zakładowi Narodowemu im. Ossolińskich zbiory swojego dziadka pod warunkiem przechowywania i udostępniania ich w Bibliotece Stacji Naukowej PAN w Wiedniu. Dar ten był okazją do uroczystego otwarcia Biblioteki 18 września 2009 r. Wydarzenie to połączone zostało z konferencją poświęconą twórcy tej cennej kolekcji – austriackiemu poloniście, slawiście i historykowi Ottonowi Forst-Battaglii.

Uroczystość otwarcia Biblioteki nastąpiła z udziałem licznie przybyłych gości z Polski i Austrii (m.in. ambasadora RP, dr Jerzego Margańskiego, przedstawiciela Prezydium PAN prof. Stanisława Mossakowskiego, dyrektora Austriackiej Biblioteki Narodowej, dr Johanna Marte, dyrektora Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, dr Adolfa Juzwenko). Obecny był

⁴ Stacja Naukowa PAN w Wiedniu rozpoczęła działalność w 1991 r., po remoncie i modernizacji części budynku, który przeszedł na rzecz PAN po rozwiązaniu w grudniu 1980 r. Fundacji „Dom Polski”. Zakończenie remontu budynku głównego nastąpiło dopiero w 1997 r. Ta modernizacja stworzyła nowe warunki do działalności Stacji, w tym też księgozbioru.

⁵ Wiele informacji szczegółowych dotyczących księgozbioru uzyskałam od Anny Głowackiej, bibliotekarki, której dziękuję za okazaną mi wszechstronną pomoc.

również ofiarodawca kolekcji. Podkreślali oni rolę i znaczenie Biblioteki dla Stacji i środowiska naukowego w Wiedniu, zwracając uwagę, że „poszerzył się także austriacki krajobraz bibliotek” oraz wyrażali nadzieję, że Biblioteka przyczyni się do zintensyfikowania austriacko-polskich kontaktów⁶.

Księgozbiór Biblioteki ma głównie charakter naukowy o profilu humanistycznym. Przeważają w nim publikacje z zakresu historii i kultury Polski i Austrii, a także z językoznawstwa i literaturoznawstwa. Gromadzone zbiory odpowiadają działalności Stacji, która organizuje liczne konferencje, seminaria, sympozja, odczyty i wystawy, a także realizuje interesujące projekty badawcze.

W księgozbiorze podręcznym wyodrębniono publikacje PAN, oddzielnie wydawnictwa Stacji, a także nowości. Biblioteka posiada zbiór najnowszych wydawnictw PAN nie tylko z zakresu nauk humanistycznych, ale także z nauk przyrodniczych i społecznych.

W Bibliotece znajduje się duży i aktualny zbiór encyklopedii i leksykonów z zakresu wiedzy ogólnej, nauki i techniki, historii, filozofii (filozofów współczesnych), religii (katolickiej, papieży, podstawowych pojęć religijnych), sztuki, polskich pisarzy współczesnych, muzyki (instrumentów muzycznych), filatelistyki, geografii, Europy, poszczególnych państw i miast (np. Wrocławia, Krakowa), a także z zakresu nauk przyrodniczych, przede wszystkim matematyki i fizyki oraz medycyny. Ważną częścią tego zbioru są także współczesne słowniki języka niemieckiego i języka polskiego, w tym ortograficzne, antonimów, synonimów, etymologiczne, nazw własnych, wymowy i odmiany nazwisk, frazeologiczne, eufemizmów polskich i wyrazów obcych oraz przysłów i cytatów. Zebrano również słowniki przekładowe, przede wszystkim z języka angielskiego, francuskiego i niemieckiego. Znaczną częścią tego działu są słowniki encyklopedyczne dziedzin i zagadnień, takich jak: psychologia, pedagogika, kultura chrześcijańska, mity i tradycja kultury, stereotypy i symbole ludowe, sztuki piękne, ekologia, wydarzenia, legendy XX w. Oddzielnie umieszczono *Polski Słownik Biograficzny*. Są to cenione wydawnictwa encyklopedyczne na polskim i niemieckim rynku księgarskim.

Pomocne dla użytkowników są również zgromadzone przewodniki, które obok wiedzy z zakresu historii, architektury i sztuki zawierają praktyczne informacje turystyczne. Znajdują się tutaj opracowania poszczególnych regionów, miast polskich i austriackich oraz innych państw europejskich. Najczęściej są to wydawnictwa ilustrowane, czasami fotomonografie, oraz notatki z podróży nie tylko w języku polskim, niemieckim i angielskim, ale także w językach narodowych państw, których dotyczą.

Znaczną część zbiorów zajmuje księgozbiór historyczny, językoznawczy i literaturoznawczy. Jak podkreśla dyrektor placówki, prof. B. Dybaś, historia, kulturoznawstwo, nauki o języku mają swoją specyfikę narodową i są ważnym elementem w budowie stosunków między krajami (Dybaś, 2009).

Księgozbiór historyczny uporządkowano w działach takich jak: Historia Europy, Historia Europy Środkowo-Wschodniej, Historia Austrii, Historia Polski. Wyróżniono dokumenty dotyczące Galicji i Polonii oraz kontaktów polsko-austriackich. Znajdują się tam publikacje źródłowe, monografie, podręczniki i różnego rodzaju syntezy. Dominuje najnowsza literatura

⁶ Teksty wystąpień prelegentów zostały opublikowane w wydawnictwie Stacji (*Jahrbuch...*, 2011).

przedmiotu, przy obecności cennych, starszych wydań. Księgozbiór ten wkomponowuje się w aktywność naukową Stacji, która jest organizatorem wielu dyskusji panelowych, wykładów, odczytów, a także seminariów z cyklu „wieczory historyczne”.

Tematyka zbiorów obejmuje historię Polski i powszechną od starożytności po współczesność. Znajdują się więc tutaj podstawowe pozycje dotyczące państw basenu Morza Śródziemnego w starożytności, ich historii, wojen, gospodarki oraz kultury i wierzeń. Warto też zwrócić uwagę na publikacje na temat historii poszczególnych państw, m.in. Holandii, Francji, Rumunii, Turcji, Szwajcarii i Anglii, a także pojedyncze pozycje dotyczące Stanów Zjednoczonych i Chin. Jednak najwięcej opracowań dotyczy Austrii i Niemiec. W omawianym księgozbiorze licznie reprezentowane są opracowania dotyczące wszystkich epok w dziejach Polski. Odnajdziemy tutaj materiały dotyczące Słowiańszczyzny oraz państwa pierwszych Piastów, a także związane z historią Zakonu Krzyżackiego na tle dziejów Polski, Litwy i Prus oraz postrzegania bitwy pod Grunwaldem w dziejach polsko-krzyżackich i polsko-niemieckich na przestrzeni wieków. Są to publikacje poruszające nie tylko zagadnienia polityczne, ale także gospodarcze, społeczne i kulturalne oraz omawiające sprawy narodowościowe. Zebrane są też książki z zakresu nauk pomocniczych historii oraz edukacji historycznej. W charakteryzowanych działach znalazły się pozycje z takich serii jak: „Biblioteka Armii Krajowej. Bóg, Honor, Ojczyzna”, „Biblioteka Spraw Międzynarodowych”, „Dzieje inteligencji polskiej do roku 1918”, „Klasyki Historiografii”, „Konfrontacje Historyczne”, „Monografie z Dziejów Oświaty”, „Polskie Dziedzictwo Kulturalne. Seria A, Straty Kultury Polskiej”, „Res Humana”, „Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu”, „Subsidia Historiographica”, „Szlakiem Wielkich Ludzi, Wydarzeń, Zabytków Kultury”, „Tropami Pisarzy na Kresach Zachodnich. Dzieła, Biografie, Pejzaże, Zbiory i Prace Polonijne Bibliotek Polskich” oraz wybrane numery czasopism naukowych, m.in.: „Zapiski Historyczne: czasopismo poświęcone historii Pomorza i krajów bałtyckich” i „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”.

Stacja Naukowa podejmuje wiele inicjatyw ukazujących postrzeganie przez Polaków i Austriaków wspólnej historii, co ma swoje odzwierciedlenie w zgromadzonym księgozbiorze. Wyraźnie zarysowują się działy dotyczące Jana III Sobieskiego, sytuacji polityczno-społecznej i kulturalnej w Galicji, dziejów ziem Europy Środkowo-Wschodniej, II wojny światowej i historii najnowszej oraz Polonii w Austrii.

Wśród wydawnictw dotyczących Jana III Sobieskiego można znaleźć opublikowane źródła, w tym pamiętniki, diariusze i relacje, a także liczne opracowania i biografie. Znaczący księgozbiór dotyczy Galicji. Są to opracowania dziejów tych ziem, poszczególnych miast, pozycje poświęcone parlamentaryzmowi, przemianom ustrojowym, kształtowaniu się postaw narodowych i obywatelskich, dziejom wojskowym i gospodarczym, a nawet klimatycznym. Licznie reprezentowane są publikacje na tematy związane z życiem kulturalnym, szkolnictwem, nauką i muzyką, a przede wszystkim stosunkami społecznymi i etnicznymi. Na szczególną uwagę zasługują zagadnienia związane z Polonią w Austrii i kontaktami polsko-austriackimi na przestrzeni dziejów. Dotyczą one polskiej emigracji, poloników w austriackich instytucjach, wszelkich śladów polskość w dawnym kraju Habsburgów, rocznic ważnych polsko-austriackich wydarzeń, wybitnych

postaci związanych z oboma państwami. Są także studia porównawcze. Wśród licznych książek na ten temat znajdują się wydawnictwa źródłowe, opracowania, informatory, słowniki biograficzne, szkice i wybory pism historycznych, pamiętniki, wspomnienia, a także materiały konferencyjne i katalogi wystaw. Od dawna Stacja nosi się też z ideą zorganizowania „Archiwum Polaków w Austrii” jako odrębnego działu dokumentacji w bibliotece. Celem tego działu miałyby być dokumentowanie życia i dorobku kulturalnego Polaków w Austrii oraz gromadzenie materialnych świadectw życia Polaków w tym kraju (Dybaś, 2009).

Ponadto na uwagę zasługuje księgozbiór związany z tematyką II wojny światowej i obozów koncentracyjnych. Wśród licznych publikacji są wspomnienia byłych więźniów obozów koncentracyjnych. Stacja organizuje m.in. obchody rocznic wyzwolenia obozu w Mauthausen oraz konferencje poświęcone np. miejscom pamięci i muzeom w niemieckich obozach koncentracyjnych. Dużym zainteresowaniem wśród użytkowników cieszy się także zbiór z zakresu powojennej historii Polski.

Z zakresu językoznawstwa i literaturoznawstwa znajdują się działy, takie jak: Lingwistyka, Literaturoznawstwo, Literatura polska, Literatura polska w języku niemieckim, Literatura europejska i światowa, Literatura niemiecka i austriacka oraz dział poświęcony Adamowi Zielińskiemu. W księgozbiorze odszukać można najważniejsze opracowania z zakresu językoznawstwa, w tym historii języka polskiego, różnic w poszczególnych regionach (Wileńszczyzna, Śląsk) oraz metodyki nauczania, a także studia porównawcze.

Szeroko reprezentowane są działy literaturoznawcze. Znalazły się tutaj utwory, a także syntezy i opracowania z zakresu teorii i krytyki literackiej, literatury światowej, przede wszystkim europejskiej, w tym niemieckiej, austriackiej i polskiej. Zgromadzono najważniejsze dzieła klasyków polskich oraz wydania dzienników i korespondencji literatów. Biblioteka posiada przede wszystkim wybrane dzieła Polonii austriackiej i pisarzy związanych z krajami niemieckimi, np. Józefa Mackiewicza, Włodzimierza Odojewskiego, Gustawa Herlinga-Grudzińskiego. Ważną częścią zbioru są opracowania poświęcone poszczególnym poetom, pisarzom i ich dziełom. Wśród nich przeważają książki w języku polskim i niemieckim, ale znajdują się także pozycje w innych językach, np. ukraińskim (opracowanie dotyczące Bruno Schulza).

Biblioteka posiada też utwory polskich noblistów. Są to liczne dzieła Henryka Sienkiewicza i Władysława Reymonta, a także tomiki poezji Wisławy Szymborskiej oraz utwory Czesława Miłosza, zarówno w języku polskim, jak i w przekładzie niemieckim. Ponadto znajdują się tam tomy poezji Tadeusza Różewicza, Zbigniewa Herberta, Ewy Lipskiej, Stanisława Jerzego Leca, prozy Witolda Gombrowicza, Sławomira Mrożka, Stanisława Lema, Andrzeja Szczypiorskiego. Zgromadzono też przekłady książek polskich pisarzy młodszego pokolenia. Większość wydano w Niemczech, kilka w Szwajcarii i Polsce, a jedynie trzy w Austrii. Jest to charakterystyczne dla rynku wydawniczego i księgarskiego w Austrii, na który duży wpływ mają wydawnictwa niemieckie, które przygotowują publikacje, w tym przekłady zarówno na rodzimy rynek, jak i austriacki (Rosner, 1992, s. 7).

Na uwagę zasługują również opracowania historyczno- i krytycznoliterackie, a także poezja ks. Bonifacego Miązka, związanego niegdyś ze

slawistyką na Uniwersytecie Wiedeńskim. W Bibliotece zgromadzono interesującą kolekcję dotyczącą Adama Zielińskiego. Zebrano jego powieści i opowiadania, wywiady rzeki oraz publikacje, w tym wydane przez Stację, poświęcone jego życiu i działalności. Była to postać związana zarówno z Polską jak i Austrią. Przyłgnęło do niego określenie „Ostatni Galicjanin”, które doskonale odzwierciedla jego stosunek do historii i kultury obu państw⁷.

Wydzielono też działy takie jak: Unia Europejska; Prawo i politologia; Polityka i stosunki międzynarodowe; Socjologia; Filozofia; Religioznawstwo; Judaica; Historia sztuki; Teatr; Film; Muzyka; Biografie; Archiwa i Biblioteki; Medycyna; Astronomia.

W pierwszym z tych działów zgromadzono literaturę dotyczącą integracji europejskiej, jej podstaw, filarów i zasad współpracy oraz publikacje omawiające kształtowanie się zachodniej tradycji prawnej, analizę polityki zagranicznej, a przede wszystkim książki poświęcone dyplomacji i stosunkom międzynarodowym. Są to studia politologiczne i historyczne. W księgozbiornie Stacji znalazło się także kilka pozycji z wydawanej przez Instytut Literacki w Paryżu serii „Biblioteka Kultury” oraz szkice z zakresu kultury polskiej i niemieckiej, a także opracowania socjologiczne dotyczące m.in. świadomości społecznej na przełomie wieków. Z zakresu filozofii, obok zagadnień przekrojowych i historycznych, są także rozprawy i wykłady filozoficzne oraz studia społeczno-polityczne czołowych myślicieli polskich i austriackich poszczególnych epok. Zgromadzono ciekawy zbiór z zakresu religioznawstwa, w tym historii wierzeń i idei religijnych oraz dziejów chrześcijaństwa i jego najważniejszych nauk. Znalazły się tutaj także wykłady i rozważania Karola Wojtyły. Wyodrębniono dział Judaica, w którym umieszczono opracowania dotyczące dziejów Żydów, przede wszystkim w Europie Środkowo-Wschodniej, ich religii, zwyczajów, języka i kultury. Bardzo zróżnicowanym działem jest Historia sztuki, gdzie odszukamy publikacje na temat sztuki i architektury od starożytności po czasy współczesne, zwłaszcza w Polsce i Austrii. Oprócz opracowań dotyczących zabytków poszczególnych państw i miast, malarstwa, materiałów do dziejów rezydencji, kolekcjonerstwa, są także publikacje z zakresu heraldyki oraz biografie i wspomnienia o historykach sztuki, a także opracowania dotyczące konserwacji i odbudowy zabytków. Obok obszernych monografii znajdują się katalogi wystaw i albumy, a także przewodniki po muzeach świata. Ciekawą literaturę zgromadzono na temat teatru i filmu. Najstarszą publikacją w tym dziale jest ilustrowana książka Henryka Cepnika *Teatr polski w Wiedniu z 1910 r.* (Lwów). Warto też zwrócić uwagę na opracowanie Gerdy Hagenau, *Polnisches Theater und Drama. Ein integraler Bestandteil europäischer Theaterkultur. 966 – 1795* (Wiedeń, Kolonia 1994)⁸, które ukazuje związki teatru polskiego z europejskim. W omawianym dziale dominuje literatura dotycząca teatrów polskich i austriackich, repertuaru teatralnego, polskich aktorów. W księgozbiornie są też opracowania dotyczące historii muzyki, wybitnych dzieł i poszczególnych kompozytorów.

⁷ Więcej informacji można odszukać w World Wide Web: <<http://www.adamzielinski.waw.pl>> [dostęp: 23.10.2012].

⁸ Gerda Hagenau jest autorką licznych artykułów i szkiców publikowanych w austriackiej prasie oraz tłumaczką literatury polskiej na język niemiecki, dokonała m.in. przekładu *Dziadów* A. Mickiewicza.

Osobno zgromadzono biografie dotyczące władców polskich i austriackich, poszczególnych rodów (m.in. Radziwiłłów, Rechenbergów, Rottenbergów), polityków, wybitnych postaci z dziedziny nauki i sztuki. Dział Archiwa i Biblioteki zawiera, obok podstawowych bibliotekoznawczych opracowań, informatory pozwalające orientować się w polonikach przechowywanych za granicą, a także w zbiorach polskich. Ponadto znajdują się tutaj książki o tematyce bibliologicznej dotyczące m.in. ksiąg rękopiśmiennych, najstarszych zabytków piśmienniczych języka polskiego, estetyki książki, znaków proveniencyjnych (przede wszystkim ekslibrisów), historii drukarstwa oraz poszczególnych historycznych księgozbiorów. Książki z nauk ścisłych i medycyny przechowywane są głównie w działach Medycyna i Astronomia.

Księgozbiór uzupełniają czasopisma. Biblioteka prenumeruje dwa periodyki w języku niemieckim: tygodnik społeczno-polityczny „Profil” oraz dziennik „Die Presse”, który obok „Wiener Zeitung” i „Kuriera” jest gazetą o największym nakładzie w Austrii. Gromadzone są także czasopisma polonijne, m.in. ukazujący się od 1995 r. miesięcznik Polonii austriackiej „Polonika” oraz magazyn kulturalno-informacyjny „Jupiter”. Ponadto w czytelni dostępna jest prasa polska: tygodniki – „Polityka”, „Tygodnik Powszechny” oraz miesięczniki: „Mówią Wieki”, „Świat Nauki”, „National Geographic” (wersja polska), „Przegląd Techniczny”, „Wiedza i Życie” oraz rocznik „Zbliżenia Interkulturowe: Polska – Niemcy – Europa. Interkulturelle Annäherungen Polen-Deutschland-Europa”.

Księgozbiór Biblioteki Stacji Naukowej PAN w Wiedniu jest stale powiększany. Dużą część zbioru stanowią dary. Są to książki od autorów, zapraszanych prelegentów i gości, polskich i zagranicznych uczelni, wydawnictw oraz instytucji naukowych, a także indywidualnych ofiarodawców, zwłaszcza bliżej współpracujących ze Stacją. Biblioteka otrzymała w darze ciekawy zbiór książek dotyczących Galicji od wydawcy miesięcznika Polonii Austriackiej „Polonika”. Księgozbiór Stacji został powiększony dzięki publikacjom prezentowanym na XV Międzynarodowej Wystawie Książki i Wydawnictw zatytułowanej „Polska Książka Naukowa” (w Wiedniu w listopadzie 2008 r.)⁹. W wystawie, zorganizowanej przez Stowarzyszenie Wydawców Szkół Wyższych wzięło udział 35 oficyn akademickich, które zaprezentowały różne formy publikacji, m.in. monografie, kompendia, podręczniki zarówno w postaci skryptów, jak i pełnych wydań ze wszystkich dziedzin nauki.

Księgozbiór jest uzupełniany również dzięki wymianie. Placówka dysponuje własnymi publikacjami, które wzbogacają także inne biblioteki zainteresowane zagadnieniami polsko-austriackimi. Ponadto Stacja współpracuje z Biblioteką Instytutu Polskiego w Wiedniu gromadzącą przede wszystkim beletrystykę.

KSIĘGOZBIÓR OTTONA FORST-BATTAGLII

Ważną częścią zbiorów Biblioteki Stacji Naukowej PAN jest księgozbiór Ottona Forst-Battaglii (1889-1965)¹⁰. Postać tego słynnego wiedeńskiego

⁹ Wystawę prezentowano także w Paryżu, Londynie, Rzymie, Sztokholmie, Pradze, Moskwie, Wilnie, Petersburgu, Kijowie, Lwowie oraz Watykanie.

¹⁰ Ostateczna forma nazwiska ukształtowana została w 1913 r.: Otto Forst-Battaglia. (Wójcik, 1983, s. 5; Huszcza, 2001, s. 75).

go historyka i polonisty wzbudza duże zainteresowanie wśród badaczy. Nazywany jest często wielkim przyjacielem Polski i Polaków, galicyjskim Polakiem, obywatelem starej Austrii, „człowiekiem Śródeuropy” (Huszcza et al., 2011) czy nawet „polskim Erazmem”¹¹. Badacze zgodnie podkreślają, że poprzez swoją renesansową wszechstronność, polonofilską pasję oraz działalność popularyzatorską i informacyjną na rzecz Polski był jednym z najbardziej zasłużonych ambasadorów kultury polskiej za granicą. Pojawiło się wiele cennych opracowań dotyczących tej postaci. Jedną z ostatnich, z najpełniejszą bibliografią prac Ottona Forst-Battaglii, jest książka Krzysztofa Huszczy *Polska i Polacy w pracach Ottona Forst de Battaglii*, która ukazała się w ramach serii „Polonica leguntur: literatura polska w krajach języka niemieckiego” poświęconej recepcji literatury polskiej w kręgu kultury niemieckojęzycznej (Huszcza, 2002).

Księgozbiór Ottona Forst-Battaglii wymaga osobnych badań¹². Byłoby to cenne uzupełnienie wiedzy na temat działalności, kontaktów naukowych, warsztatu i zainteresowań tego wybitnego badacza. Jednak należy wziąć pod uwagę, że nie jest to cała kolekcja uczonego. Niestety, część zbiorów uległa rozproszeniu w wyniku wielokrotnych przeniesień, niekiedy w warunkach zawieruchy wojennej (Huszcza, 2011, s. 10). Pierwszy spis zbioru przechowywanego w Stacji Naukowej PAN w Wiedniu, zawierający podstawowe dane bibliograficzne, opracowany został przez Zakład Narodowy im. Ossolińskich, dostępny jest na stronach internetowych Zakładu i Stacji Naukowej PAN (Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 2001). Obecnie spis książek Ottona Forst-Battaglii znajduje się zarówno w katalogu elektronicznym Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, jak i w katalogu elektronicznym Biblioteki Stacji PAN w Wiedniu. Ossolineum podjęło się również prac introligatorsko-konserwacyjnych dokumentów z tej kolekcji. Zaplanowano także prace digitalizacyjne cymeliów Biblioteki.

Księgozbiór подарowany Stacji liczy ponad 3 tys. wol. Znajduje się w nim kilka starych druków, m.in.: *Kronika Polska Marcina Bielskiego nowo przez Joachima Bielskiego [...] wydana* (Kraków 1597), *Codex diplomaticus Regni Poloniae* (Wilno 1759), *Historia narodu polskiego* Adama Naruszewicza (Warszawa 1780-1784), *Tractatus de formandis epistolis iuxta normam veterum* Samuela Wysockiego (Kraków 1743), *Prawo cywilne narodu polskiego* Teodora Ostrowskiego (Warszawa 1787), *Statut Wielkiego Xięstwa Litewskiego*, [...] 1588 r. (Wilno 1744).

Z XIX w., zwłaszcza z drugiej połowy, pochodzi ponad 50 publikacji w językach polskim, niemieckim i francuskim. Są to przede wszystkim książki o tematyce historycznej oraz z zakresu literaturoznawstwa. Wśród nich znajdują się syntezy historii Polski, zarówno w języku polskim (Józefa Szujskiego, Fryderyka Skarbka), jak i niemieckim (Carla Goehringa), a także publikacje dotyczące dziejów Polski od jej początków (Karola

¹¹ *Ein polnischer Erasmus* – tytuł wstępu F. T. Csokora do pośmiertnie wydanej książki O. Forst-Battaglii (1967, s. 5-7). Sam Franz Theodor Csokor zastąpił z przekładu *Nie-Boskiej komedii* Zygmunta Krasińskiego, przyjaźnił się także z wieloma polskimi pisarzami (Rosner, 1992, s. 6).

¹² Wspomniany autor najnowszej polskiej publikacji o Ottonie Forst Battaglii – Krzysztof Huszcza opracował również artykuł *Księgozbiór Ottona Forst de Battaglii w zbiorach Zakładu Narodowego im. Ossolińskich*, jednak porusza w nim przede wszystkim zagadnienia związane z życiem i działalnością Battaglii. Na temat księgozbioru znalazły się tutaj jedynie informacje o formie przekazania go Polskiej Akademii Nauk, stanie liczbowym i dwóch starych drukach (Huszcza, 2011).

Szajnochy), poprzez historię panowania poszczególnych władców (Erazma Otwinowskiego, Oswalda Pietruskiego, Michała Mniszcha), zwłaszcza z okresu rządów Stanisława Augusta (Waleriana Kalinka, Henryka Schmitta), do rozbiorów (Adolfa Beera) i powstań narodowych (Stanisława Koźmiana, Juliana Łukaszewskiego, Konstantego Majeranowskiego). Ponadto w omawianym zbiorze znajduje się *Joachima Bielskiego dalszy ciąg Kroniki polskiej zawierającej dzieje od 1587 do 1598 r.* (Warszawa 1851) i pamiętnik hrabiego Stanisława Wodzickiego. Zawartość zbioru świadczy o zainteresowaniach Battaglii historią poszczególnych miast, takich jak Wrocław oraz leżących w XIX w. w obrębie monarchii habsburskiej, przede wszystkim: Lwowa, Żółkwi i Wiednia. Wiele publikacji dotyczy Galicji, jej sytuacji polityczno-społecznej, narodowościowej i życia kulturalno-naukowego. W zbiorze znalazły się, wydane w XIX w., pisma Juliana Niemcewicza, kolejne wydania poezji Elżbiety Drużbackiej, dzieła Adama Naruszewicza, poemat Antoniego Malczewskiego *Maria*, wydanie ilustrowane *Dzieł dramatycznych* Williama Szekspira oraz *Poezje* Kazimierza Tetmajera, a także zebrane pisma wybranych poetów i pisarzy polskich z przełomu XVIII i XIX w., w tym Adama Mickiewicza oraz dziewiętnastowieczne powieści dla dzieci i młodzieży Jadwigi Papi *Szlachetne serca*. Battaglia zgromadził także dziewiętnastowieczne zbiory przysłów i sielanek polskich oraz wydawnictwa o tematyce geograficznej Wincentego Pola.

W księgozbiorze Ottona Forst-Battaglii przeważają jednak publikacje dwudziestowieczne, prawie jedna trzecia zbioru pochodzi z dwudziestolecia międzywojennego, pozostała znaczna część księgozbioru, to druki wydane po 1945 r.

Księgozbiór wskazuje na zainteresowania Battaglii, które wykształciły się już w okresie gimnazjum, a następnie studiów prawnych. Jest to przede wszystkim historia, historia prawa i genealogia. W zbiorach znalazła się opublikowana korespondencja, np. *Listy Kościuszki do przyjaciół amerykańskich i in.*, *Korespondencja księcia Józefa Poniatowskiego z Francją*, *Korespondencja Fryderyka Chopina* i *Korespondencja Józefa Maksymiliana Ossolińskiego, Z tysiącem serdeczności...* *Korespondencja z lat 1911-1953* Leopolda Staffa i Juliana Tuwima czy też *Listy emigracyjne Joachima Lelewela*, a także pisma m.in. Jana Jakuba Rousseau (*Uwagi nad rządem Polski; O umowie społecznej*), Stanisława Staszica (*Przestrogi dla Polski; Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego*) czy też z późniejszego okresu *Pisma* Wojciecha Kętrzyńskiego (1906) i *Myśli nowoczesnego Polaka* Romana Dmowskiego (1907). Ponadto w omawianym księgozbiorze są *Pamiętniki* Jana Chryzostoma Paska, a także *Życie moje oraz Wspomnienie o Andrzeju i Konstancji Zamoyskich* Józefa Wybickiego, które po raz pierwszy zostały wydane ponad wiek po śmierci autora oraz wybór twórczości literackiej Wybickiego *Utwory dramatyczne*¹³. Battaglia zgromadził syntezy historii Polski autorstwa historyków polskich, niemieckich i francuskich. Na uwagę zasługuje zbiór książek dotyczący królów polskich. Wśród nich najwięcej jest publikacji poświęconych Janowi III Sobieskiemu i Stanisławowi Augustowi Poniatowskiemu. Znalazły się także publikacje dotyczące bratanka króla – księcia Józefa Poniatowskiego. Są to materiały w języku polskim, angielskim,

¹³ Wybicki Józef (1963). *Utwory dramatyczne*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy. Było to pierwsze wydanie.

francuskim i niemieckim. Oprócz publikacji historycznych znajdują się także poematy chwalonec czyny władców polskich, m.in. *Dzieło Boskie albo Pieśni Wiednia wybawionego i inszych transakcyjej wojny tureckiej w roku 1683 szczęśliwie rozpoczętej* Wespazjana Kochowskiego czy też przedstawiające życie prywatne królów. Warto zwrócić uwagę, że Otto Forst-Battaglia jest autorem opracowań bibliograficznych polskich królów. Już w okresie międzywojennym wydał w Berlinie książkę: *Stanisław August Poniatowski und der Ausgang des alten Polenstaates* (1927), a niecałe dwadzieścia lat później monografię *Jan Sobieski. König von Polen* (1946). Publikacje Battaglii często są łatwiej dostępne dla czytelnika niemieckojęzycznego. Ciekawe materiały zgromadzone w omawianym księgozborze dotyczą XIX w., w tym przede wszystkim epoki napoleońskiej, rozbiorów oraz powstań. Znalazły się także biografie związane z tą epoką, m.in. Tadeusza Kościuszki, Józefa Wybickiego i Jana Henryka Dąbrowskiego.

Historia i kultura Galicji zajmowała szczególne miejsce w kręgu zainteresowań Ottona Forst-Battaglii. Wynikało to zarówno z prowadzonych studiów oraz pochodzenia jego przodków ze strony ojca, którzy związani byli m.in. z Lwowem i Przemyślem. W księgozborze znalazły się książki dotyczące zarówno historii Galicji, jak i publikacje na temat ustroju, parlamentaryzmu oraz sytuacji gospodarczej i kulturalno-oświatowej na tym obszarze, będącym częścią wielokulturowej monarchii habsburskiej. Battaglia uważał się za obywatela „Śródeuropy” (Zwischeneuropa)¹⁴ i miał głębokie przekonanie o wewnętrznej wspólnocie duchowej łączącej wszystkie narody wchodzące niegdyś w skład cesarsko-królewskiej monarchii (Taborski, 1983, s. 205). Ciekawą częścią zbioru są także materiały dotyczące ludzi związanych z Wiedniem i Austrią. Ottona Forst-Battaglię interesowały również sprawy narodowościowe. Świadczą o tym zebrane publikacje dotyczące Ukraińców, Tatarów, Karaimów oraz dziejów Żydów. Ponadto zwracał uwagę na rolę w życiu naukowym i kulturalnym różnych związków, stowarzyszeń i towarzystw, a przede wszystkim placówek oświatowych. W omawianym zbiorze znalazły się publikacje dotyczące Związku Sokołów Polskich w Niemczech, wolnomularstwa oraz Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu. Wśród publikacji dotyczących szkolnictwa znalazły się pozycje przedstawiające dzieje poszczególnych szkół, np. gimnazjum toruńskiego, Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, lwowskiej szkoły katedralnej, alumnatu papieskiego w Wilnie, szkoły panieńskiej w Przemyślu, Krakowskiej Szkoły Lekarskiej czy też szkół jezuickich. Ponadto znajdują się tutaj opracowania dotyczące Komisji Edukacji Narodowej.

Battaglia posiadał także podręczniki z dwudziestolecia międzywojennego do nauczania języka polskiego w szkołach powszechnych, w gimnazjach i szkołach średnich ogólnokształcących oraz *Katechizm rycerski* Adama Kazimierza Czartoryskiego (wyd. 2, Warszawa 1925), służący nauce jeszcze w Szkole Rycerskiej na poziomie elementarnym.

Otto Forst-Battaglia interesował się historią Polski w kontekście dziejów innych państw. Jego prace, jak niejednokrotnie zwracali uwagę historycy, „traktowały dzieje polskie jako część historii całej Europy” (Gieysztor, 1965, s. 1050). W księgozborze znalazły się pozycje dotyczące stosunków między Polską a Francją, Anglią, Niemcami, Watykanem, Szwecją, Ru-

¹⁴ Tak brzmi tytuł książki O. Forst-Battaglii (O. Forst-Battaglia 1954).

munia, Turcją, Danią, a przede wszystkim Austrią. W omawianym zbiorze znajduje się wiele publikacji z zakresu prawa, zwłaszcza historii ustroju, co nie dziwi, biorąc pod uwagę wykształcenie Ottona Forst-Battaglii. Zgromadził on książki autorstwa m.in. Władysława Abrahama, Oswalda Balzera, Kazimierza Bartoszewicza, Stanisława Cara, Ignacego Boenera, Hipolita Grynwassera, Wojciecha Hejnosza, Władysława Leopolda Jaworskiego, Józefa Kuncewicza, Andrzeja Kuśniewicza, Eugeniusza Kwiatkowskiego, Józefa Jana Siemieńskiego i Mieczysława Tarnawskiego. Ponadto Battaglia od lat studenckich interesował się genealogią. Już w młodym wieku zasłynął z opublikowania tablic genealogicznych przodków cesarza Franciszka Ferdynanda, był też autorem licznych publikacji na ten temat, w tym podręczników. W języku niemieckim ukazały się m.in.: *Genealogie* (Leipzig 1913), *Vom Herrenstande. Rechts- und Ständegeschichtliche Untersuchungen als Ergänzung zu den Genealogischen Tabellen zur Geschichte des Mittelalters* (Leipzig 1915-1916), a w języku polskim: *Przyczynki do najdawniejszej genealogii Potockich herbu Pilawa* (Lwów 1911), *Przyczynek do najdawniejszej genealogii Mohyłów* (Lwów 1912), *Wywód przodków Marii Leszczyńskiej* (Lwów 1913). Te zainteresowania odzwierciedla również jego księgozbiór. Znajdują się tutaj m.in. publikacje z zakresu heraldyki, w tym herbarze (Adama Bonieckiego) oraz książki dotyczące przywilejów (Władysława Semkowicza), historii osadnictwa i poszczególnych rodów, np. Samsonów, Doliwów, Dragów-Sasów, Cholewitów-Pawlikowskich.

Zgromadził on literaturę dotyczącą historii Wielkiego Księstwa Litewskiego oraz dziejów unii kościelnej. Są to m.in. książki Waleriana Charkiewicza, Ludwika Kolankowskiego, Henryka Łowmiańskiego, Fryderyka Papée, a przede wszystkim liczne publikacje przyjaciela Battaglii z okresu nauki w Schottengymnasium u benedyktynów w Wiedniu – Oskara Haleckiego, interesującego się historią nowożytną Polski, w tym dziejami Wielkiego Księstwa Litewskiego, m.in.: *Dzieje Unji Kościelnej w Wielkiem Księstwie Litewkiem do 1596 r.* (1935), *Litwa, Ruś, i Żmudź jako części składowe Wielkiego Księstwa Litewskiego* (1916) i unii kościelnej, np.: *From Florence to Brest (1439-1596)*, *Le probleme de l'Union des Eglises* (1930) oraz autora kilku publikacji ukazujących relacje Polski z innymi państwami, np.: *Anglo-Polish relations in the past* (1934), *La politique scandinave des Jagellons* (1930), *La Pologne et la question d'Orient de Casimir le Grand a Jean Sobieski* (1933). Z innych uznanych historyków z międzywojennym adresem wydawniczym znajdują się książki autorstwa Szymona Askenazego, Oswalda Bazlera, Ludwika Kubali, Aleksandra Kraushara, Władysława Semkowicza, Władysława Smoleńskiego i Stanisława Smółki.

W księgozbiórze znalazły się materiały bibliograficzne i katalogi, w tym podstawowe, takie jak *Biblijografia historii polskiej* Ludwika Finkla, *Zbiory polskie* Edwarda Chwalewika, ale także inne opracowania, np. *Projekt wydawnictwa biblijografii regionalnej* Czesława Gutrego (1929), publikowane katalogi wybranych archiwów, bibliotek oraz muzeów i galerii. Zwracają uwagę opracowania dotyczące poszczególnych instytucji, np. Zakładu Narodowego im. Ossolińskich oraz Biblioteki Narodowej czy też muzeów w Warszawie i Krakowie. W zbiorach Battaglii znajdują się także materiały źródłowe dotyczące różnych okresów historycznych, w tym m.in. wydawnictwo *Archiwum Komisji Historycznej* czy też *Wybór cel-*

niejszych zabytków sztuki od starożytności po wiek XIX (1929). Otto Forst-Battaglia często podróżował. W jego księgozbiornie widoczne jest zainteresowanie historią, zabytkami i architekturą poszczególnych miast, np. Lwowa, Gdańska, Krakowa, Warszawy, Kalisza oraz poszczególnych regionów takich jak Śląsk, Wielkopolska czy też państw, m.in. Anglii, Włoch, Watykanu, Rosji, Japonii, Finlandii, Włoch, Rumunii, Turcji.

Z księgozbiornie wynika, że Forst-Battaglia wykazywał duże zainteresowanie właściwie całą literaturą europejską, m.in. literaturą klasyczną, angielską, czeską i słowacką, a przede wszystkim polską i francuską. Był autorem historii literatury francuskiej od 1870 r., monografii Karola Maya, Johanna Nestroya. Opracował hasło *Literatura francuska po 1914 r.* w *Wielkiej literaturze powszechnej* Trzaski, Everta i Michalskiego. Wszelkstronnie znał literaturę polską, zwłaszcza okresu dwudziestolecia międzywojennego. Zgromadził liczne bibliografie (Karola Estreichera, Gabriela Korbuta, Piotra Grzegorzycyka) i syntezy historii literatury polskiej z lat 1918-1939. Należy także podkreślić, że dzięki swoim licznym pracom, artykułom, omówieniom i recenzjom literatury polskiej na łamach prasy polskiej i niemieckiej był – jak zwracali uwagę pisarze i badacze, m.in. Tadeusz Boy-Żeleński – „najbardziej wpływowym i wielojęzycznym informatorem zagranicy o Polsce” (Taborski, 1983, s. 208), a „polska literatura i polska historia docierały dzięki jego godnej podziwu energii i pracowitości nie tylko do czytelników niemieckiego kręgu kulturowego, lecz także do Francuzów, Włochów, Anglików czy Holendrów” (Wójcik, 1983, s. 7).

W księgozbiornie Battaglii szczególną uwagę zwracają dawne wydania literatury pięknej. Są to utwory najwybitniejszych przedstawicieli polskiego życia literackiego, m.in. dzieła Jana Kochanowskiego (*Odprawa posłów greckich* 1917; *Treny* 1925, 1927; *Pieśni i wybór innych wierszy* 1927), Łukasza Górnickiego (*Dworzanin polski* 1928), Mikołaja Sępa-Szarzyńskiego (*Rytm i anonimowe pieśni i listy miłosne z wieku XVI* 1928), Samuela Twardowskiego (*Nadobna Paskwalina* 1926), Wespazjana Kochowskiego (*Psalmody polska*, 1926), dzieła zebrane Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Waclawa Potockiego (*Wojna chocimska* 1909, *Dialog o zmartwychwstaniu Pańskim*) oraz Franciszka Karpińskiego, Franciszka Książnika (*Wybór poezji* 1910), utwory Ignacego Krasickiego (*Myszeis* 1908; *Satyry i listy* 1910; *Mikołaja Doświadczynskiego przypadki* 1921; *Pan Podstoli* 1927, *Bajki i Satyry*), a także zbiór komedii Franciszka Bohomolca, zarówno przeznaczonych na scenę szkolną (konwiktowe), jak i dla królewskiej sceny publicznej (na teatrum) oraz Franciszka Zabłockiego (*Zabobonnik* 1906; *Sarmatyzm* 1909, 1928).

W księgozbiornie znajdują się także zbiory utworów polskich romantyków. Wśród nich teksty polskie i przekłady dzieł wieszczów narodowych: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego oraz Zygmunta Krasińskiego, a także Kamila Cypriana Norwida. W omawianym zbiorze znalazły się także publikacje Günthera Wytrzensa, ucznia Ottona Forst-Battaglii (Huszczka 2002, s. 8), autora tekstu powstałego z okazji obchodów setnej rocznicy śmierci Adama Mickiewicza zorganizowanych przez ówczesnie powstały Austriacki Komitet Mickiewiczowski (1955), *Adam Mickiewicz 1798-1855. Festschrift des österreichischen Adam Mickiewicz – Komitees zur Feier des 100. Todestages (1855-1955)* oraz *Die Polen in Österreich. Wissenschaftliches Symposium an der Krakauer Jagellonischen Universität, 20.-22. Mai 1975*, a przede wszystkim monografia: *Adam Mic-*

kiewicz – der grose Dichter der polnischen Nation 1798-1855 (1955), gdzie znalazły się fragmenty utworów polskiego wieszczki przetłumaczone przez Helenę Lahr. Battaglia posiadał również opowiadania i powieści Józefa Ignacego Kraszewskiego i komedie Aleksandra Fredry.

W monarchii habsburskiej cenionym i poczytnym autorem był Henryk Sienkiewicz, czego wyrazem był przyznany mu austriacki order oraz jedynastotomowe wydanie zbiorowe jego dzieł w latach 1904-1908 w Grazu. W zbiorach Battaglii znalazły się nowele i pisma Sienkiewicza oraz liczne opracowania dotyczące życia i dzieł tego pisarza. Dużą popularność zdobył również Józef Korzeniowski (pseud. Joseph Conrad). Wyróżnia się także liczny zbiór powieści i szkiców publicystycznych Stefana Żeromskiego. Pisarz ten związany był z Austrią, w latach młodości często przebywał w Wiedniu, cenił austriacką kulturę, a nawet przenosił akcję niektórych swoich utworów do monarchii habsburskiej. Warto też zwrócić uwagę na powieści Bolesława Prusa i utwory Stanisława Wyspiańskiego.

Otto Forst-Battaglia utrzymywał kontakty z wieloma przedstawicielami polskiego życia kulturalnego, przede wszystkim w okresie dwudziestolecia międzywojennego. O tych kontaktach naukowych, oprócz przyjazdów do Polski, świadczą także listy wymieniane z polskimi literatami, zwłaszcza, w latach 20. i 30. Fragmenty tej korespondencji są już opracowane i wydane drukiem¹⁵. W księgozbiornie Battaglii znajdują się książki literatów, z którymi korespondował. Są to utwory Zofii Nałkowskiej, Marii Dąbrowskiej, Marii Kuncewiczowej, ponadto poezje Kazimiery Iłłakowiczówny, wiersze Mariana Czuchnowskiego oraz utwory Emila Zegadłowicza. Battaglia utrzymywał również kontakty z Tadeuszem Boyem-Zeleńskim, do którego, jak pisał, żywił „bezgraniczny zachwyt (...) choć od jego zapatrywań wszystko mnie dzieliło” (Wójcik, 1983, s. 9). W omawianym księgozbiornie znalazł się dosyć reprezentatywny repertuar jego dzieł. Utrzymywał on także kontakt z autorem międzynarodowych podróżniczych bestsellerów, Ferdynandem Antonim Ossendowskim oraz redaktorem tygodnika „Naokoło Świata”, Ferdynandem Goetlem. Ich utwory również odnajdziemy w omawianym księgozbiornie.

Otto Forst-Battaglia pisał w języku polskim, niemieckim i francuskim, ale rzadko wcielał się w rolę tłumacza książek. Znamy jego przekłady opowieści dla dzieci wspomnianego wyżej Ossendowskiego, noweli *W cieniu zapomnianej olszyny* Juliusza Kadena-Bandrowskiego oraz *Legnickie pole* Zofii Kossak-Szczuckiej.

Ponadto w zbiorach Battaglii są antologie poezji polskiej oraz tomiki poezji Adama Asnyka, Artura Oppmanna, Jana Kasprowicza oraz Antoniego Słonimskiego, Juliana Tuwima, Leopolda Staffa, Jana Brzechwy, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Stanisława Wyspiańskiego, Stanisława Witkiewicza, Marii Konopnickiej, powieści i opowiadania Janusza Korczaka, Ewy Szelburg-Zarembiny, Kornela Makuszyńskiego, Jarosława Iwaszkiewicza, Gabrieli Zapolskiej, Magdaleny Samozwaniec, Wacława

¹⁵ Korespondencja Ottona Forst-Battaglii od dawna cieszy się zainteresowaniem licznych badaczy. Już w latach 70. XX w. opublikowano jego korespondencję z Tomaszem Mannem i kilka listów z Zofią Nałkowską i Tadeuszem Boy-Zeleńskim. W 2010 r. wydano kolejny zbiór korespondencji pisarzy polskich (Zybura, 2010). Trzeba pamiętać, że w archiwach znajdują się jeszcze niepublikowane materiały. Zob. m.in.: T. Mann: *Listy do Ottona Forst-Battaglii*, przeł. Stanisław Helsztyński, opr. i wstęp Roman Taborski. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy 1973; R. Taborski: Trzy listy Zofii Nałkowskiej do Ottona Forst-Battaglii. *Miesięcznik Literacki*, 1970 nr 11, s. 126-128; Tenże: List Tadeusza Boya-Zeleńskiego do Ottona Forst-Battaglii. *Miesięcznik Literacki*, 1973 nr 6, s. 121-122.

Sieroszewskiego, Waclawa Rogowicza, Zuzanny Rabskiej, Andrzeja Struga, Włodzimierza Perzyńskiego, Adolfa Nowaczyńskiego, Jana Parandowskiego. Widać też duże zainteresowanie Battaglii charakterystykami porównawczymi pisarzy różnych narodowości (Taborski, 1983, s. 205), co odzwierciedla jego księgozbiór, gdyż zebrał wiele biografii, wspomnień i monografii dotyczących poszczególnych pisarzy i poetów.

Zwraca uwagę ciekawy zbiór książek z zakresu językoznawstwa, w którym, oprócz słowników i opracowań gramatycznych języka polskiego, znajdują się także publikacje z zakresu onomastyki. Zgromadzono książki dotyczące zabytków języka polskiego. Są to opracowania m.in. Witolda Tazzyckiego *Najdawniejsze zabytki języka polskiego* (1927) oraz publikacje na temat Psalterza Floriańskiego, Bogurodzicy i rękopisu podarowanego Mieszkowi II przez księżniczkę Matyldę (rec. S. Zakrzewski, 1916).

W zbiorach Battaglii znalazły się także liczne czasopisma. Najczęściej są to poszczególne numery periodyków. Przeważają czasopisma w języku polskim, ale są także w języku niemieckim i francuskim. Tematyka zgromadzonych czasopism dotyczy przede wszystkim zagadnień historycznych i literaturoznawczych. Wśród nich najwięcej jest o tematyce historycznej (np.: „Acta Poloniae Historica”, „Dzieje Najnowsze”, „Kwartalnik Historyczny”, „Przegląd Historyczny”, „Roczniki Historyczne”, „Sobótka”, „Wiadomości Historyczne”), zwłaszcza z zakresu archeologii (np.: „Archeologia”, „Światowid”, „Dawna Kultura”, „Materiały Wczesnośredniowieczne”, „Studia Wczesnośredniowieczne”), archiwistyki („Archeion”), historii prawa („Czasopismo Prawno-Historyczne”), heraldyki („Miesięcznik Heraldyczny”, „Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie”), historii szkolnictwa i wychowania („Minerwa Polska”, „Przegląd Historyczno-Oświatowy”), ochrony zabytków („Ochrona Zabytków”, „Teka Konserwatorska”), spraw militarnych („Przegląd Historyczno-Wojсковy”, „Polska Zbrojna”, „Niepodległość”), a także wiedzy z zakresu literatury („Kwadryga”, „Wiadomości Literackie”, „Pamiętnik Literacki”, „Ruch Literacki”), poetyki („Skamander”, „Prom”), periodyki literacko-naukowe („Kurier Literacko-Naukowy”, „Przewodnik Naukowy i Literacki”), literacko-społeczne („Pion”), literacko-krytyczne („Twórczość”, „Marchoń”) i poświęcone współczesnej dramaturgii teatralnej, filmowej, radiowej („Dialog”). Ponadto znalazły się periodyki o tematyce dotyczącej zagadnień kulturoznawczych („Kultura”, „Prąd”, „Verbum”), sztuki („Głos Plastyków”, „Pamiętnik Związku Historyków Sztuki i Kultury”, „Polska Sztuka Ludowa”, „Prace Komisji Historji Sztuki”, „Przegląd Historji Sztuki”, „Biuletyn Historji Sztuki i Kultury”), filozofii („Przegląd Filozoficzny”, „Zeszyty Filozoficzne *Nowych Dróg*”, „Wronskiana”) i polityki („Aneks”, „Annuaire Polonais des Affaires Internationales”, „Rocznik Polityczny i Gospodarczy”, „Polish Affairs and Problems of Central & Eastern Europe”, „Polnische Blätter”, „Polnische Perspektiven”, „Polish Perspectives”). Znaleźć można też kilka tytułów prasy polonijnej (np.: „Przegląd Polonijny”, „Przegląd Polski”, „Studia Austro-Polonica”), a także czasopisma poszczególnych bibliotek („Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej”, „Rocznik Biblioteki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie”) i przeglądy bibliograficzne („Co Czytać?”, „Książka”, „Przegląd Bibliograficzny”, „Przewodnik Księgarski”) oraz biuletyny (np. „Bulletin international de l'Académie Polonaise des Sciences et des Lettres”) i materiały statystyczne (np. „Biuletyn Statystyczny”, „Kleines statistisches Jahrbuch Polens”,

„Petit annuaire statistique de la Pologne”, „Mały Rocznik Statystyczny”, „Rocznik Statystyczny”, „Wiadomości Statystyczne”). Ponadto odnaleźć można kilka numerów „Przeglądu Powszechnego” i „Przeglądu Współczesnego” oraz roczników towarzystw naukowych (m.in.: „Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego”, „Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu”, „Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego”, „Zapiski Towarzystwa Naukowego w Toruniu”, „Ziemia Czerwieńska: rocznik Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego we Lwowie”). W omawianym księgozbiore są również opracowania poszczególnych czasopism, np. *Stulecie Gazety Lwowskiej, 1811-1911* (Lwów 1913).

Księgozbiór Biblioteki posiada bardzo ciekawe i liczne znaki proveniencyjne. Ich przebadanie byłoby bardzo cenne, dałoby większą wiedzę m.in. na temat sposobu gromadzenia oraz kontaktów Battaglii z poszczególnymi autorami i wydawcami dzieł. Ogólnie w księgozbiore dominuje literatura związana z historią Polski, Galicji oraz liczne polonika. W umowie darowizny zapisano, że zbiór ma służyć „międzynarodowym badaniom o Polsce w Austrii i badaniom austriacko-polskim oraz pogłębianiu wiedzy o Polsce w świecie. Publiczne udostępnianie zbioru jest formą upamiętnienia jego założyciela” (Huszczka, 2002, s. 107). Aktywnie działająca Stacja Naukowa PAN w Wiedniu wiele już uczyniła na rzecz badań i popularyzacji dokonań Ottona Forst-Battaglii, m.in. poprzez organizację poświęconych mu konferencji, wystaw oraz publikacji. Należy dodać, że książki z jego kolekcji zostały poddane konserwacji i oprawione w Bibliotece Zakładu im. Ossolineum we Wrocławiu.

UDOSTĘPNIANIE I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA BIBLIOTEKI

Tak jak wszystkie biblioteki stacji naukowych PAN za granicą, ta również jest biblioteką prezencyjną. Zbiory udostępniane są więc na miejscu. W ostatnich latach zauważalny jest wzrost liczby czytelników. Ze zbiorów korzystają pracownicy i goście Stacji, stypendyści, studenci i praktykanci, przedstawiciele Polonii, pracownicy naukowemu wiedeńskich uczelni i instytucji naukowych, studenci uczelni wiedeńskich, zwłaszcza kierunków historycznych i filologicznych (sławistyka, translatoryka). Czytelnia Biblioteki mieści się w reprezentacyjnej „Sali Kopernika”, gdzie umieszczona została kopia fragmentu obrazu Jana Matejki „Astronom Kopernik, czyli rozmowa z Bogiem”, wykonana przez prof. Włodzimierza Adamskiego z Krakowa w 2003 r. Jest to dar dla Stacji od prof. Adama Zielińskiego, bardzo związanego z oboma państwami. Odsłonięcie obrazu miało miejsce we wrześniu 2003 r.¹⁶. Astronomowi poświęcono także wieczór literacko-muzyczny: „Kopernik – człowiek, który zmienił świat” (marzec 2004), seminarium „Polskie badania naukowe nad Mikołajem Kopernikiem” (marzec 2008) oraz wykład w Austriackiej Akademii Nauk w Wiedniu prof. Wiesława Bogdanowicza „Nicolaus Copernicus Code Mystery” (październik 2010). W bibliotece znajduje się faksymilowa edycja pierwszego wydania dzieła Mikołaja Kopernika *De revolutionibus orbium coelestium*, wydrukowanego w 1543 r. w Norymberdze.

¹⁶ Więcej informacji na ten temat można odszukać w World Wide Web: <www.austriapol.com/AdamZielinski/SeminariumPAN.htm> [dostęp: 23.10.2012].

Biblioteka jest otwarta na użytkowników i w miarę możliwości służy pomocą nie tylko w wyszukiwaniu we własnych zbiorach, ale także w wiedeńskich i polskich bibliotekach. Ponadto pomaga osobom nieznaącym języka polskiego w korzystaniu z polskojęzycznych katalogów, a niekiedy też z publikacji.

Obecnie trwają prace nad katalogiem elektronicznym LIBRA (firmy MOL) dostępnym w wersji polskiej i niemieckiej. Docelowo umieszczone zostaną tam opisy bibliograficzne całego księgozbioru Biblioteki.

Biblioteka jako integralna część Stacji służy pomocą w realizacji różnych inicjatyw placówki, zarówno swoim księgozbiorem, jak i wsparciem organizacyjnym. Wśród licznie organizowanych konferencji, sympozjów, wystaw i wykładów gościnnych znalazły się zagadnienia związane z informacją naukową i bibliotekoznawstwem. Były to m.in. wykłady: prof. Krzysztofa Migonia (Uniwersytet Wrocławski) „Katolicki – ewangelicki – żydowski: trzy kręgi kultury śląskiej książki we wczesnej epoce nowożytnej” (maj 2009), dr Bernadetty Darskiej (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) „Zanik centrali czy powrót centrali? Czasopiśmiennictwo kulturalne w Polsce po 1989 roku” (styczeń 2012), dra Adolfa Juzwenko (Zakład Narodowy im. Ossolińskich) „Wiedeń, Lwów, Wrocław. 190 lat Ossolineum” (listopad 2007) czy też mgra Adama Korczyńskiego (doktorant Uniwersytetu Jagiellońskiego) „Kolekcja fotografii Karola Lanckorońskiego – zasób Fototeki Lanckorońskich” (luty 2012). Organizowane były także wieczory seminaryjne w ramach cyklu „Osobliwości bibliofilskie”. Biblioteka wzięła czynny udział w Dniach Otwartych w Stacji Naukowej Polskiej Akademii Nauk w Wiedniu (przygotowanych we współpracy z Wiener – Krakauer Kulturgesellschaft), podczas którego przybyli goście mieli możliwość zapoznania się z charakterem i księgozbiorem Biblioteki. Placówka gościła także w swojej siedzibie wystawę książek i wydawnictw „Polska książka naukowa” (listopad 2008), a także organizuje prezentacje książek, w tym o tematyce bibliologicznej, m.in. Joanny Winiewicz-Wolskiej „Karol Lanckoroński i jego wiedeńskie zbiory” (grudzień 2011). Ponadto w Stacji odbywają się liczne wieczory poetyckie, wykłady z cyklu „Polska literatura – wybrane zagadnienia i nowe zjawiska”, gale literackie, wieczory seminaryjne, prezentacje książek, a także Salon Książki Polonijnej „Prezentacja twórczości współczesnych polskich autorów żyjących poza granicami kraju” (listopad 2008) oraz konkurs dla młodych artystów polskiego pochodzenia (czerwiec 2007).

Biblioteka stara się promować swoją działalność w środowisku akademickim Wiednia. Służą temu prezentacje, sprawozdania oraz kolportaż folderów informacyjnych. W 2011 r. miała miejsce prezentacja Biblioteki połączona z pokazem książek dotyczących kultury polskiej w okresie PRL dla studentów slawistyki.

Stacja Naukowa PAN w Wiedniu i funkcjonująca w jej ramach Biblioteka stały się miejscem znanym odbiorcy austriackiemu interesującemu się historią i kulturą Polski oraz Europy Środkowo-Wschodniej. Biblioteka, oprócz gromadzenia, kształtowania, opracowywania i udostępniania księgozbioru, włącza się w prace naukowo-organizacyjne Stacji. Liczne inicjatywy, z którymi wychodzi placówka sprawiają, że powstaje ośrodek informacji naukowej, który ma służyć Austriakom zainteresowanym Polską, a także Polakom, którzy chcą rozwinąć swoje zainteresowania naukowe w Austrii. Działalność ta odpowiada podstawowym zadaniom

Stacji – promowaniu osiągnięć nauki polskiej oraz działaniu na rzecz rozwoju współpracy naukowej między Polską i Austrią¹⁷.

BIBLIOGRAFIA

- Bieńkowska, Barbara; Maruszak, Elżbieta; Puchalski, Jacek, oprac. (2009). *Współczesne księgozbiory polskie za granicą. Informator*, t. I: *Polskie i polonijne księgozbiory instytucji*, Warszawa: MKiDN, s. 91-92.
- Dybaś, Bogusław (2009). Polska nad Dunajem. Rozm. przepr. S. Iwanowski [online]. *Polonika* 172 [dostęp: 23.10.2012]. Dostępny w World Wide Web: <www.polonika.at/?p=1349>.
- Forst-Battaglia, Otto (1954). *Zwischeneuropa. Von der Ostsee bis zur Adria*, t. 1: *Polen, Tschechoslawakei, Ungarn*. Frankfurt/Main: Verlag der Frankfurter Hefte.
- Forst-Battaglia, Otto (1967). *Abgesang auf eine grosse Zeit*, Wien-München: Herold.
- Gieysztor, Aleksander (1965). Otto Forst-Battaglia (21 IX 1889 – 2 V 1965). *Kwartalnik Historyczny*, z. 4, s. 1049-1050.
- Huszczka, Krzysztof (2002). *Polska i Polacy w pracach Ottona Forst de Battaglii*, t. I, Kraków: Universitas. Ser. Polonica legentur, pod red. Marka Zybury, Aloisa Woldana, Germana Ritza, Andreaa Lawatego.
- Huszczka, Krzysztof (2011). Księgozbiór Ottona Forst de Battaglii w zbiorach Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. *Zbliżenia Interkulturowe*, nr 10, s. 102-108.
- Huszczka, Krzysztof; Juzwenko, Adolf; Zybur, Marek, red. (2011). *Człowiek Śródeuropy. Otto Forst de Battaglia (1889-1965)*. Wrocław: Quaestio.
- Jahrbuch des Wissenschaftlichen Zentrums der Polnischen Akademie der Wissenschaften in Wien* 2009 (2011). Wien, Bd. 2.
- Rosner, Edmund (1992). *Literatura polska w Austrii 1945-1990*. Kielce: „Szumacher”.
- Taborski, Roman (1983). *Wśród wiedeńskich poloników*. Kraków: Wydaw. Literackie.
- Taborski, Roman (1992). *Polacy w Wiedniu*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Warchol-Schlottmann, Małgorzata (2007). Biblioteki polskie w Wiedniu. Od Ossolińskiego po dzień obecny. W: *Biblioteki polskie za granicą. Przeszłość i współczesność*. Pod red. M. Kalczyńskiej, D. Sieradzkiej. Katowice: Wydaw. UŚ, s. 103-114.
- Wójcik, Zbigniew (1983). Wstęp do wydania polskiego. W: Forst de Battaglia, Otto. *Jan Sobieski, król Polski*. Warszawa: Państwowy Inst. Wydawniczy 1983, s. 5-14.
- Zakład Narodowy im. Ossolińskich (2001). *Zbiory Ottona Forst de Battaglii. Spis książek opracowany przez Lecha Czyżewskiego w 1993 roku i uzupełniany przez Grażynę Wójcik w 2001 r.* [online]; [dostęp: 23.10.12]. Dostępny w World Wide Web: <www2.oss.wroc.pl/old/zbior_forst_battaglia>.
- Zybur, Marek, oprac. (2010). *Drogi i Kochany Panie! Listy pisarzy polskich do Ottona Forst de Battaglii*. Wrocław: Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy'ego Brandta.

¹⁷ Artykuł jest pokłosiem wyjazdu do Biblioteki Stacji Naukowej PAN w Wiedniu w ramach programu Erasmus w marcu 2012 r. Za ciepłe przyjęcie oraz cenne informacje na temat Stacji i Biblioteki dziękuję dyrektorowi placówki – prof. Bogusławowi Dybasiowi oraz bibliotekarce – mgr Annie Głowackiej.

KATARZYNA ZIMNOCH

The Section for Information and Library Science

Białystok University

e-mail: k.zimnoch@uwb.edu.pl

THE LIBRARY OF POLISH ACADEMY OF SCIENCES SCIENTIFIC CENTER IN VIENNA

KEYWORDS: Polish research libraries abroad. The Library of Polish Academy of Sciences Scientific Center in Vienna. Otton Forst-Battaglia's book collection. Vienna – Polish library.

ABSTRACT: **Objective** – The author focuses on the collections and activity of the Library of Polish Academy of Sciences Scientific Center in Vienna. She attempts to characterize the Library holdings and the role of Polish research library located abroad as a center promoting Polish science, history and culture in Austria and supporting contacts of Polish and Austrian researchers. **Research methods** – The author researched the Library collections and activity in person during her internship in 2012. **Results and conclusions** – The author analyzes the Library holdings, including the collection donated by Otton Forst-Battaglia, an outstanding Vienna historian and specialist in Polish studies, and pays particular attention to the publications discussing Polish history, culture and literature and relationships between Poland and Austria. She also describes various activities performed by the Library (conferences, symposia, exhibitions, research projects) as well as its research and promotion projects and its publications (series and journals).

Artykuł w wersji poprawionej wpłynął do Redakcji 10 kwietnia 2013 r.